

פרק ל"ה

ארץ החיים

ארץ ישראל, אם כי לגבי שאר העמים היא ארץ אוכלת יושביה ואינה סובלת אותם, — לגבי ישראל היא ארץ חיים ונותנת חיים לכל מי שזוכה להאחז בה, וכשם שהמבול לא ירד בארץ ישראל, כמו שנאמר "לא גושמת ביום זעם" (עי' זכחיים קי"ג), כן גם החטא הכללי של עץ הדעת לא היה לארץ ישראל שום חלק בו, ועליה לא נאמר "ארורה האדמה בעבורך", ורק מי שהוא מעוות את דרכיו אינו יכול להנות מרוב שפעת קדשה.

ולכן גם הענש שבא על חטא הכללי, הוא גזרת המיתה בעולם "כי ביום אכלך ממנו מות תמות", אין לו מקום בא"י, והמיתה שישנה גם בא"י אינה דימה למיתה של חו"ל, שהמיתה שבחו"ל היא כלה ירידה, וזהו "מות תמות", מיתה אחרי מיתה, אולם המיתה שבא"י לישראל אינה אלא לשם תחיה, שמתוך רוב הגעגועים שהנשמה מתגעגעת לשוב אל מקורה להתענג על ד', היא אינה ע"י מלאך המות כי אם על ידי המלאך גבריאל (כמושי"כ במסד לאברהם), שאין זו מיתה אלא תחיה נפלאה, בבחינת מיתה נשקית, והתקון השלם של המיתה, הוא שישבו האדם לאיתנו המקום שממנו לוקח, "כי עפר אתה ואל עפר תשוב", והיינו שלאותה רגבת אדמה עצמה שממנה נוצר האדם בתחלה, אליה ישוב לאחר מיתתו, וממנה תהיה התחדשות היצירה שלו בשעת תחיה המתים.

והנה מללות הגופות של ישראל לוקחו ונבנו מעפר הקדוש של ארץ ישראל, ממקום המזבח, שכן אדם הראשון ממקום כפרתו נברא — מעפרו של מזבח (ב"ר פי"ד), וכמו כן נלקח עפרו מארבע רוחות העולם (תרגום יונתן בן עוזיאל בראשית ב' ז') וזהו "קל, ב' ועי' סנהדרין ל"ח ב'), והיינו שהחלק של גופות ישראל שהיה באדם הראשון נלקח מעפר המזבח, ואלו גופות שאר העמים שהיו כלולים בו נלקחו מעפר שאר הארצות, ומכיון שישראל נבראו מעפרו של מזבח, לכן "כל הקבור בארץ ישראל כאלו קבור

נורו לאדם
 זדש, ובכל
 להשתמש
 יגלות את
 בראשית,
 וזהו "אשר
 "ל, כי אם
 ו לא תראה

יו במדרגה
 אז והנשמה
 גמה, וכשם
 ן יהיה גם
 ושלל מכל

תחת המזבח כתיב הכא מזבח אדמה תעשה לי, וכתיב התם וכפר אדמתו עמו" (כתובות קיא, א), ובאמת היה גדרש שישוב אל מקום המזבח ממש, אלא שמפני הטומאה אינו יכול לשוב לשם, ולכן נועד מתחלה שקבורתו בא"י תהיה נחשבת כאלו קבור תחת המזבח ממש, כי כל אחד מישראל יש לו ד' אמות בא"י שהן נמשכות ממקום הקדש ומעפר המזבח, וקבורה זו שבא"י היא מכפרת על האדם וביתוד על העון הכללי הטא עץ הדעת.

ולכן תחית המתים אינה אלא בארץ ישראל, אבל בתו"ל שהוא חלק העמים אין הקבורה מכפרת שם, ולכן אין שם מקום לתחיה, והצדיקים שבתו"ל מוכרחים לשוב אל ארץ ישראל דרך גלגול מהילות, ועל ידי זה יקומו גם הם בתחית המתים (עיין כתובות שם).

באפן שכל אחד מישראל גופו ממקום הקדש שבארץ ישראל, ומשום כך נשמתו היא מרומים, חלק אלוה ממעל, ומי שמואס בארץ ישראל זה עצמו נחשב לו למיתה, שהוא מפריד בזה את הגוף מן הנשמה, וממילא אין לו לא גוף של ישראל ולא נשמה אלהית ממעל, ולכן "כל הדר בתו"ל דומה כמי שאין לו אלוה", ולהיפך כל אהבה אמיתית לארץ ישראל מוכרחה להביא גם לידי השבת הנשמה, כי "כל הדר בארץ ישראל דומה כמי שיש לו אלוה".